“Òfin Ni Ohun Ìjà Ọba”

Bísọ́ọ̀bù*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Bísọ́ọ̀bù sí Àwọn Orílẹ̀-èdè, lábẹ́ Àṣẹ Aposteli

A ti kọ ọ́ pé Satani ni ọba àti ọlọ́run ayé yìí.[1] Satani dán Jesu wò nípa sísọ fún un pé òun yóò fún un ní àṣẹ lórí àwọn ilẹ̀ ọba ayé bí Jesu bá lè wólẹ̀ kí ó sì sìn òun.[2] Olúwa wa kọ̀, dájúdájú, nínú òdodo rẹ̀, ṣùgbọ́n síbẹ̀síbẹ̀, kò jiyàn pé Satani ní agbára láti fún un ní ohun náà gan-an tí ó ṣèlérí.[3] Nítorí náà, Satani kò ní agbára àti àṣẹ ẹ̀mí nìkan, kìkì títí dé ibi tí Ọlọ́run bá gbà tí ó sì yọ̀ǹda,[4] ṣùgbọ́n ó tún ní agbára nínú ayé ti ara àti àṣẹ nípasẹ̀ àwọn tí ń tẹ̀lé e pẹ̀lú èrò ìbàjẹ́, ọkàn búburú, àti ìfẹ́kúfẹ̀ẹ́ agbára.[5] Àwọn aṣojú ọ̀run àpáàdì wọ̀nyí tí ó jẹ́ ènìyàn ń lo òfin gẹ́gẹ́ bí ohun ìjà sí Ìjọ àti sí àwọn olóòtítọ́, wọ́n ń sọ ohun tí a pète fún rere di ohun èlò fún ibi.[6] Isẹ́ àkànṣe yìí ń tọ́ka sí àwọn ìgbà tí èyí ti ṣẹlẹ̀ rí, tí ó ń ṣẹlẹ̀ lọ́wọ́lọ́wọ́, tàbí tí ó fẹ́rẹ̀ ṣẹlẹ̀ ní ọjọ́ iwájú tí kò jìnnà. Nípasẹ̀ òfin, èṣù lè fi ẹ̀dá ènìyàn sí oko ẹrú láìsí pé a yin ìbọn kan ṣoṣo.[7] Nítòótọ́, a ti sọtẹ́lẹ̀ nípa ìfisẹ́rú gbogbo ayé ní ìgbà ìkẹyìn.[8] Kò sí ogun kankan tí ó pọndandan nínú ayé ti ara nínú irú ọ̀ràn bẹ́ẹ̀, nítorí pé ogun náà ti ṣẹlẹ̀ tán nínú ilẹ̀ ẹ̀mí, ó sì kàn ń fi ara rẹ̀ hàn nínú ilẹ̀ ti ara (ayé) nípa fífi kálámù buwọ́ lu òfin kan.[9] Ní kété tí a bá ti fi òfin ayé lélẹ̀, yálà òfin náà ń ka ìjọsìn Kristi léèwọ̀, tàbí àpéjọ àwọn ènìyàn ní orúkọ Kristi, tàbí ọ̀nà tí ènìyàn fi lè wà ní òmìnira nípasẹ̀ ètò tí Ọlọ́run fún wọn láti gbèjà ara wọn lọ́wọ́ ìjọba aninilára,[10] òfin náà ṣòro gidigidi láti yí padà láìsí isẹ́ ìyanu.[11] Ìdí nìyí tí àdúrà, líló sí ilé ìjọsìn, àti isẹ́ ìsìn fún Ọlọ́run fi ṣe pàtàkì gidigidi.[12]

Àkíyèsí Ìparí

1

“Nínú àwọn ẹni tí ọlọ́run ayé yìí ti sọ ọkàn àwọn aláìgbàgbọ́ dí afọ́jú, kí ìmọ́lẹ̀ ìyìnrere Kristi tí ó lógo, ẹni tí í ṣe àwòrán Ọlọ́run, má ṣe mọ́lẹ̀ nínú wọn.” 2 Kọrinti 4:4 (BYO). “Ní ìsinsin yìí ni ìdájọ́ ayé yìí dé: nísinsin yìí ni a ó lé aládé ayé yìí jáde.” Johanu 12:31 (BYO). “Èmi kì yóò bá yín sọ̀rọ̀ púpọ̀, nítorí ọmọ-aládé ayé yí wá, kò sì ní nǹkan

kan lòdì sí mi." Johanu 14:30 (BYO). "Ní ti ìdájọ́, nítorí tí a ti ṣe ìdájọ́ ọmọ-aládé ayé yìí." Johanu 16:11 (BYO). "...nínú èyí tí ẹyin ti gbé rí, àní bí ìlànà ti ayé yìí, gẹ́gẹ́ bí aláṣẹ agbára ojú ọ̀run, ẹ̀mí tí n ṣiṣẹ́ ni ìsinsin yìí nínú àwọn ọmọ aláìgbọ́ràn..." Efesu 2:2 (BYO). "Àwa mọ̀ pé tí Ọlọ́run ni wá, àti gbogbo ayé ni ó wà lábẹ́ agbára ẹni búburú náà." 1 Johanu 5:19 (BYO). "Wọ́n ní angẹli ọ̀gbun náà bí ọba lórí wọn, orúkọ rẹ̀ ní èdè Heberu ní Abaddoni, àti ni èdè Giriki orúkọ rẹ̀ a máa jẹ́ Apollioni (èyí ni Apanirun)." Ìfihàn 9:11 (BYO).

2

"Lẹ́ẹ̀kan sí i, èṣù gbé e lọ sórí òkè gíga, ó sì fi gbogbo ilẹ̀ ọba ayé àti gbogbo ògo wọn hàn án. Ó sì wí fún un pé, "Gbogbo nǹkan wọ̀nyí ni èmi yóò fi fún ọ, bí ìwọ bá foríbalẹ̀ tí o sì sìn mi." Jesu wí fún un pé, "Padà kúrò lẹ́yìn mi, Satani! Nítorí a ti kọ ọ́ pé, 'Olúwa Ọlọ́run rẹ ni kí ìwọ kí ó fi orí balẹ̀ fún, òun nìkan ṣoṣo ni kí ìwọ máa sìn.' "" Matiu 4:8–10 (BYO). "Lójúkan náà, èṣù sì mú un lọ sí orí òkè gíga, ó sì fi gbogbo ilẹ̀ ọba ayé hàn án. Èṣù sì wí fún un pé, "Ìwọ ni èmi ó fi gbogbo agbára yìí àti ògo wọn fún: nítorí á sá ti fi fún mi. Ẹnikẹ́ni tí ó bá sì wù mí, èmi a fi í fún. Ǹjẹ́ bí ìwọ bá foríbalẹ̀ fún mi, gbogbo rẹ̀ ni yóò jẹ́ tìrẹ." Jesu sì dáhùn ó sì wí fún un pé, "Kúrò lẹ́yìn mi, Satani, nítorí tí a kọ̀wé rẹ̀ pé, 'Ìwọ foríbalẹ̀ fún Olúwa Ọlọ́run rẹ, òun nìkan ṣoṣo ni kí ìwọ kí ó sì máa sìn.' "" Luku 4:5–8 (BYO).

3

"Èṣù sì wí fún un pé, "Ìwọ ni èmi ó fi gbogbo agbára yìí àti ògo wọn fún: nítorí á sá ti fi fún mi. Ẹnikẹ́ni tí ó bá sì wù mí, èmi a fi í fún." Luku 4:6 (BYO). "...Padà kúrò lẹ́yìn mi, Satani! Nítorí a ti kọ ọ́ pé, 'Olúwa Ọlọ́run rẹ ni kí ìwọ kí ó fi orí balẹ̀ fún, òun nìkan ṣoṣo ni kí ìwọ máa sìn.' " Matiu 4:10 (BYO). "Ní ìsinsin yìí ni ìdájọ́ ayé yìí dé: nísinsin yìí ni a ó lé aládé ayé yìí jáde." Johanu 12:31 (BYO). "Èmi kì yóò bá yín sọ̀rọ̀ púpọ̀, nítorí ọmọ-aládé ayé yí wá, kò sì ní nǹkan kan lòdì sí mi." Johanu 14:30 (BYO). "Àwa mọ̀ pé tí Ọlọ́run ni wá, àti gbogbo ayé ni ó wà lábẹ́ agbára ẹni búburú náà." 1 Johanu 5:19 (BYO).

4

"Olúwa sì dá Satani lóhùn wí pé, "Kíyèsi i, ohun gbogbo tí ó ní ń bẹ ní ìkáwọ́ rẹ, kìkì òun tìkára rẹ̀ ni ìwọ kò gbọ̀dọ̀ fi ọwọ́ rẹ kàn." Bẹ́ẹ̀ ni Satani jáde lọ kúrò níwájú Olúwa." Jobu 1:12 (BYO). "Olúwa sì wí fún Satani pé, "Wò ó, ó ń bẹ ní ìkáwọ́ rẹ, ṣùgbọ́n dá ẹ̀mí rẹ̀ sí."" Jobu 2:6 (BYO). "...Simoni, Simoni, wò ó, Satani fẹ́ láti gbà ọ́, kí ó lè kù ọ́ bí alikama. Ṣùgbọ́n mo ti gbàdúrà fún ọ, kí ìgbàgbọ́ rẹ má ṣe yẹ̀; àti ìwọ nígbà tí ìwọ bá sì padà bọ̀ sípò, mú àwọn arákùnrin rẹ lọ́kàn le." Luku 22:31–32 (BYO). "Kò sí ìdánwò kan tí ó ti bá yín, bí kò ṣe irú èyí tí ó mọ níwọ̀n fún ènìyàn, ṣùgbọ́n olódodo ni Ọlọ́run, ẹni ti kì yóò jẹ́ kí á dán an yín wò ju bí ẹyin ti le gbà, ṣùgbọ́n tí yóò sì ṣe ọ̀nà àbáyọ pẹ̀lú nínú ìdánwò náà, kí ẹyin ba à lè faradà á." 1 Kọrinti 10:13 (BYO). "O sì di dragoni náà mú, ejò àtijọ́ nì, tí í ṣe èṣù, àti Satani, ó sì dè é ní ẹgbẹ̀rún (1,000) ọdún. Ó sì gbé e sọ sínú ọ̀gbun náà, ó sì tì í, ó sì fi èdìdì dì í lórí rẹ̀, kí ó má ba à tan àwọn orílẹ̀-èdè jẹ mọ́ títí ẹgbẹ̀rún (1,000) ọdún náà yóò fi pé. Lẹ́yìn èyí, a kò le ṣàì tú u sílẹ̀ fún ìgbà díẹ̀." Ìfihàn 20:2–3 (BYO).

5

"Ti èṣù baba yin ni ẹyin jẹ́, ìfẹ́kúfẹ̀ẹ́ baba yín ni ẹ sì ń fẹ́ ṣe. Apànìyàn ni òun jẹ́ láti àtètèkọ́ṣe, kò sì dúró nínú òtítọ́; nítorí tí kò sí òtítọ́ nínú rẹ̀. Nígbà tí ó bá ń ṣèké, nínú ohun tirẹ̀ ni ó ń sọ nítorí èké ni, àti baba èké." Johanu 8:44 (BYO). "...wọn ó sì lè bọ́ kúrò nínú ìdẹ̀kùn èṣù, lẹ́yìn ìgbà tí ó ti mú wọn láti ṣe ìfẹ́ rẹ̀." 2 Timotiu 2:26 (BYO). "Ǹjẹ́ gẹ́gẹ́ bí Janesi àti Jamberi ti kọ ojú ìjà sí Mose náà ni wọ́n kọjú ìjà sí òtítọ́: àwọn ènìyàn tí inú wọn díbàjẹ́,

àwọn ẹni ìtanù ní ti ọ̀ràn ìgbàgbọ́." 2 Timotiu 3:8 (BYO). "...àti ọ̀rọ̀ àríyànjiyàn àwọn ènìyàn ọlọ́kàn èérí ti kò sí òtítọ́ nínú wọn, tiwọn ṣe bí ọ̀nà sí èrè ni ìwà-bí-Ọlọ́run; yẹra lọ́dọ̀ irú àwọn wọ̀nyí." 1 Timotiu 6:5 (BYO). "Níbo ni ogun ti wá, níbo ni ìjà sì ti wá láàrín yín? Ìfẹ́kúfẹ̀ẹ́ ara yín ha kọ́ ni tí ó ń jagun nínú àwọn ẹ̀yà ara yín bí? Ẹ̀yin ń fẹ́ ìfẹ́kúfẹ̀ẹ́, ẹ kò sì ní, ẹ̀yin ń pànìyàn, ẹ sì ń ṣe ìlara, ẹ kò sì le ní: ẹ̀yin ń jà, ẹ̀yin sì ń jagun; ẹ kò ní, nítorí tí ẹ̀yin kò béèrè." Jakọbu 4:1–2 (BYO). "Ẹranko tí mo rí náà sì dàbí ẹkùn, ẹsẹ̀ rẹ̀ sì dàbí tí beari ẹnu rẹ̀ sì dàbí tí kìnnìún: dragoni náà sì fún un ni agbára rẹ̀, àti ìtẹ́ rẹ̀, àti àṣẹ ńlá." Ìfihàn 13:2 (BYO).

6

"Ṣùgbọ́n àwa mọ̀ pé òfin dára, bí ènìyàn bá lò ó dáradára..." 1 Timotiu 1:8 (BYO). "Bẹ́ẹ̀ ni mímọ́ ni òfin, mímọ́ sì ni àṣẹ, àti òdodo, àti dídára." Romu 7:12 (BYO). "Nítorí ìránṣẹ́ Ọlọ́run ni i ṣe fún ọ́ sí rere. Ṣùgbọ́n bí ìwọ bá ń ṣé búburú, máa bẹ̀rù, nítorí kò gbé idà náà lásán. Nítorí ìránṣẹ́ Ọlọ́run ní í ṣe, olùgbẹ̀san láti ṣiṣẹ́ ìbínú lára ẹni tí ń ṣe búburú." Romu 13:4 (BYO). "Ègbé ni fún àwọn tí ń pe ibi ní rere, àti rere ní ibi, tí ń fi òkùnkùn ṣe ìmọ́lẹ̀ àti ìmọ́lẹ̀ ṣe òkùnkùn, tí ń fi ìkorò ṣe adùn àti adùn ṣe ìkorò." Isaiah 5:20 (BYO). "Ègbé ni fún àwọn ti ń ṣe òfin àìṣòdodo, láti dún àwọn aláìní ní ẹ̀tọ́ wọn àti láti fa ọwọ́ ìdájọ́ sẹ́yìn kúrò níwájú àwọn olùpọ́njú ènìyàn mi, wọ́n sọ àwọn òpò di ìjẹ fún wọn, wọ́n sì ń ja àwọn aláìní baba lólè." Isaiah 10:1–2 (BYO). "Ìjọba ìbàjẹ́ ha lè kẹ́gbẹ́ pẹ̀lú rẹ ẹni tí ń fi òfin dì mọ́ ìwà ìkà?" Saamu 94:20 (BYO).

Ìjọ Àkọ́kọ́

"...nípa fífi àwọn òfin lélẹ̀, kí wọ́n lè dẹ́kun ìwà búburú tí ó pọ̀ jù láàrín àwọn orílẹ̀-èdè." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Irenaeus ti Lyon, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* 5.24.2, ìtúmọ̀ Alexander Roberts àti William Rambaut, nínú *The Ante-Nicene Fathers*, olóòtú Alexander Roberts àti James Donaldson, ìdìpọ̀ 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

7

"Ó wí pé, "Èyí ni ohun tí ọba tí yóò jẹ lórí yín yóò ṣe. Yóò kó àwọn ọmọkùnrin yín, yóò sì mú wọn ṣiṣẹ́ pẹ̀lú àwọn kẹ̀kẹ́ ogun rẹ̀ àti fún ẹlẹ́ṣin rẹ, wọn yóò sì máa sáré níwájú kẹ̀kẹ́ rẹ̀. Yóò yan díẹ̀ láti jẹ olórí ẹgbẹẹgbẹ̀rún àti olórí àádọ́ta àti àwọn mìíràn. Yóò yan wọ́n láti máa tulẹ̀ oko rẹ̀ àti láti máa kórè rẹ̀ àti àwọn mìíràn láti máa ṣe ohun èlò ogun àti ohun èlò kẹ̀kẹ́ ogun rẹ̀. Yóò mú àwọn ọmọbìnrin yín láti máa ṣe olùṣe ìkunra olóòórùn dídùn àti láti máa ṣe àsè àti láti máa ṣe àkàrà. Yóò mú èyí tí ó dára jù nínú oko yín, àti nínú ọgbà àjàrà yín àti nínú igi olifi yín, yóò sì fi wọ́n fún àwọn ọmọ ọ̀dọ̀ rẹ̀. Yóò mú ìdásímẹ́wàá hóró ọkà yín àti àká èso àjàrà yín, yóò sì fi fún àwọn oníṣẹ́ àti ọmọ ọ̀dọ̀ rẹ̀. Àwọn ìránṣẹ́kùnrin àti ìránṣẹ́bìnrin yín àti èyí tí ó dára jù nínú ẹran ọ̀sìn àti àwọn kẹ̀tẹ́kẹ́tẹ́ yín ni yóò mú fún ìlò ti ara rẹ̀. Yóò sì mú ìdámẹ́wàá nínú àwọn agbo ẹran yín, yóò sì máa ṣe ẹrú u rẹ̀. Tí ọjọ́ náà bá dé, ẹ̀yin yóò kígbe fún ìránlọ́wọ́ láti ọ̀dọ̀ ọba tí ẹ̀yin ti yàn. Olúwa kò sì ní dá a yín lóhùn ní ọjọ́ náà."" 1 Samuẹli 8:11–18 (BYO). "Nígbà náà ni ọba tuntun mìíràn tí kò mọ Josẹfu jẹ ní ilẹ̀ Ejibiti. Ó sọ fún àwọn ènìyàn rẹ̀, "Ẹ wò ó, àwọn ará Israẹli ti pọ̀ ní iye àti agbára jù fún wa. Ẹ wá, ẹ jẹ́ kí a lo ọgbọ́n àlùmọ̀kọ́rọ́yí láti dá wọn lẹ́kun, bí kò ṣe bẹ́ẹ̀ wọn yóò túbọ̀ máa pọ̀ sí i. Bí ogun bá sì bẹ́ sílẹ̀, wọn yóò darapọ̀ mọ́ àwọn ọ̀tá wa, wọn yóò sì da ojú ìjà kọ wá, wọn yóò sì sá àsálà kúrò ní ilẹ̀ yìí." Nítorí náà, wọ́n yan àwọn ọ̀gá akónisiṣẹ́ lé wọn lórí láti máa ni wọ́n lára pẹ̀lú iṣẹ́ àṣekára. Wọ́n sì kọ́ Pitomi àti Ramesesi gẹ́gẹ́ bí ìlú ìṣúra pamọ́ sí fún Farao. Ṣùgbọ́n bí a ti ń ni wọ́n lára tó, bẹ́ẹ̀ ni wọ́n ń pọ̀ sí i, tí wọ́n sì ń tànkálẹ̀. Nítorí náà, àwọn ará Ejibiti bẹ̀rù nítorí àwọn ará Israẹli. Àwọn ará Ejibiti sì mú àwọn ọmọ

Israẹli sìn ní àsìnpa. Wọ́n mú wọn gbé ìgbé ayé kíkorò nípa iṣẹ́ bíríkì àti àwọn onírúurú iṣẹ́ oko; àwọn ará Ejibiti ń lò wọ́n ní ìlòkulò.” Eksodu 1:8–14 (BYO).

8

“Ó sì mu gbogbo wọn, àti kékeré àti ńlá, ọlọ́rọ̀ àti tálákà, olómìnira àti ẹrú, láti gba àmì kan sí ọwọ́ ọ̀tún wọn, tàbí ní iwájú orí wọn; àti kí ẹnikẹ́ni má lè rà tàbí tà, bí kò ṣe ẹni tí o bá ní àmì náà, èyí ni orúkọ ẹranko náà, tàbí àmì orúkọ rẹ̀.” Ìfihàn 13:16–17 (BYO). “A sì fún un láti máa bá àwọn ènìyàn mímọ́ jagun, àti láti ṣẹ́gun wọn, a sì fi agbára fún un lórí gbogbo èyà, àti ènìyàn, àti èdè, àti orílẹ̀. Gbogbo àwọn tí ń gbé orí ilẹ̀ ayé yóò sì máa sìn ín, olúkúlùkù ẹni tí a kò kọ orúkọ rẹ̀, sínú ìwé ìyè Ọ̀dọ́-Àgùntàn tí a tí pa láti ìpilẹ̀ṣẹ̀ ayé.” Ìfihàn 13:7–8 (BYO). “Ó ṣe àlàyé yìí fún mi pé, ‘Ẹranko kẹrin ni ìjọba kẹrin tí yóò wà ní ayé. Yóò yàtọ̀ sí gbogbo àwọn ìjọba yòókù yóò sì pa gbogbo ayé run, yóò tẹ̀ ẹ́ mọ́lẹ̀, yóò sì fọ́ ọ́ sí wẹ́wẹ́. Ìwo mẹ́wàá ni ọba mẹ́wàá tí yóò wá láti inú ìjọba yìí. Léyìn tí wọn ní ọba mìíràn yóò dìde, ti yóò yàtọ̀ sí tí àwọn ti ìṣáájú, yóò sì borí ọba mẹ́ta. Yóò sọ̀rọ̀ odi sí Ọ̀gá-ògo, yóò sì pọ́n ẹni mímọ́ lójú, yóò sì gbèrò láti yí ìgbà àti òfin padà. A ó fi àwọn ẹni mímọ́ lé e lọ́wọ́ fún ìgbà díẹ̀, ní ọdún méjì àti ààbọ̀.” Danieli 7:23–25 (BYO). “Ìwo mẹ́wàá tí ìwọ sì rí ni ọba mẹ́wàá ni wọn, tí wọn kò ì ti gba ìjọba; ṣùgbọ́n wọn gba àṣẹ bí ọba pẹ̀lú ẹranko náà fún wákàtí kan. Àwọn wọ̀nyí ní inú kan, wọ́n yóò sì fi agbára àti ọlá wọn fún ẹranko náà.” Ìfihàn 17:12–13 (BYO). “Nítorí Ọlọ́run ti fi sínú ọkàn wọn láti mú ìfẹ́ rẹ̀ ṣẹ, láti ní inú kan, àti láti fi ìjọba wọn fún ẹranko náà, títí ọ̀rọ̀ Ọlọ́run yóò fi ṣẹ.” Ìfihàn 17:17 (BYO). “Ẹ má ṣe jẹ́ kí ẹnikẹ́ni kí ó tàn yín jẹ ní ọ̀nàkọnà, nítorí pé ọjọ́ náà kì yóò dé, bí kò ṣe pé ìṣọ̀tẹ̀ bá kọ́ ṣẹlẹ̀, tí a sì fi ẹni èṣù hàn, tí í ṣe ọmọ ègbé. Òun yóò lòdì sí, yóò sì gbé ara rẹ̀ ga sí gbogbo ohun tí a ń pè ní Ọlọ́run tàbí tí a ń sìn, dé ibi pé yóò gbé ara rẹ̀ jókòó nínú tẹmpili Ọlọ́run, tí yóò sì pe ara rẹ̀ ní Ọlọ́run.” 2 Tẹsalonika 2:3–4 (BYO). “...nípa ọba mẹ́wàá tí yóò dìde nígbà náà, láàrín àwọn tí a ó pín ilẹ̀ ọba tí ń ṣàkóso [ayé] nísinsin yìí sí...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Irenaeus ti Lyon, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* 5.26.1, ìtúmọ̀ Alexander Roberts àti William Rambaut, nínú *The Ante-Nicene Fathers*, olóòtú Alexander Roberts àti James Donaldson, ìdìpọ̀ 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). “...nípa ọmọ ìka ẹṣẹ̀ ni ó fi ń tọ́ka sí àwọn ọba tí yóò dìde láàrín wọn...” “...ọmọ ìka ẹṣẹ̀ mẹ́wàá ère náà dọ́gba pẹ̀lú (iye bẹ́ẹ̀) ìjọba tiwa-n-tiwa...” “...a pín ìwo mẹ́wàá ẹranko kẹrin sórí ilẹ̀ ọba mẹ́wàá...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 5) Hippolytus ti Romu, *Ìwé lórí Kristi àti Aṣòdì sí Kristi*, orí 25, 27, ìtúmọ̀ J. H. MacMahon, nínú *The Ante-Nicene Fathers*, olóòtú Alexander Roberts àti James Donaldson, ìdìpọ̀ 5 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886).

9

“Nítorí pé kì í ṣe èjè àti ẹran-ara ní àwa ń bá jìjàkadì, ṣùgbọ́n àwọn ìjòyè, àwọn ọlọ́lá, àwọn aláṣẹ ìbí òkùnkùn ayé yìí, àti àwọn ẹ̀mí búburú ní ojú ọ̀run.” Efesu 6:12 (BYO). “Ogun sì ń bẹ ní ọ̀run: Mikaeli àti àwọn angẹli rẹ̀ bá dragoni náà jagun; dragoni sì jagun àti àwọn angẹli rẹ̀. Wọ́n kò sì lè ṣẹ́gun; bẹ́ẹ̀ ni a kò sì rí ipò wọn mọ́ ni ọ̀run. A sì lé dragoni ńlá náà jáde, ejò láéláé nì, tí a ń pè ni Èṣù, àti Satani, tí ń tan gbogbo ayé jẹ: a sì lé e jù sí ilẹ̀ ayé, a sì lé àwọn angẹli rẹ̀ jáde pẹ̀lú rẹ̀.” Ìfihàn 12:7–9 (BYO). “Ṣùgbọ́n ọmọ-aládé ìjọba Persia dá mi dúró fún ọjọ́ mọ́kànlélógún. Nígbà náà ni Mikaeli, ọ̀kan lára ìjòyè àwọn ọmọ-aládé, wá láti ràn mi lọ́wọ́, nítorí a dá mi dúró níbẹ̀ pẹ̀lú ọba Persia.” Danieli 10:13 (BYO).

Nípa Fífi Ọwọ́ Sí Òfin Kan

“Nígbà tí ó di ọjọ́ kẹtàlá oṣù kìn-ín-ní àkọ́kọ́, wọ́n pe àwọn akọ̀wé ọba jọ. Wọ́n kọ ọ́ ní ìlànà bí ìgbèríko kọ̀ọ̀kan ṣe ń kọ̀wé, ó kọ̀wé sí àwọn ènìyàn kọ̀ọ̀kan ní èdè wọn gbogbo èyí tí Hamani ti pàṣẹ sí àwọn akọ̀wé ọba, sí baálẹ̀ ìgbèríko kọ̀ọ̀kan àti àwọn ọlọ́lá àwọn onírúurú ènìyàn. A kọ èyí ní orúkọ ọba Ahaswerusi fúnra rẹ̀ ó sì fi òrùka ọba ṣe èdìdì i rẹ̀.” Esteri 3:12 (BYO). “Nígbà náà, ni Dariusi ọba fi ọwọ́ sí ìwé àṣẹ náà.” Danieli 6:9 (BYO).

10

Kíka Ìjọsìn Kristi àti Àpéjọ ní Orúkọ Rẹ̀ Léèwọ̀

“Àwọn alákòóso ọba, ìjòyè, baálẹ̀, olùdámọ̀ràn, àti àwọn olórí gbìmọ̀ pọ̀ wí pé kí ọba kéde òfin kan pé ẹnikẹ́ni tí ó bá gba àdúrà sí Ọlọ́run tàbí ènìyàn kankan fún ọgbọ̀n ọjọ́, yàtọ̀ fún ìwọ ọba, a ó ju ẹni náà sí inú ihò kìnnìún.” Danieli 6:7 (BYO). “Wọ́n sì pè wọ́n, wọ́n pàṣẹ fún wọn, kí wọn má ṣe sọ̀rọ̀ tàbí kọ́ni rárá mọ́ ní orúkọ Jesu.” Ìṣe àwọn Aposteli 4:18 (BYO). “Ó wí pé, “Àwa kò ha ti kìlọ̀ fún un yín gidigidi pé, kí ẹ má ṣe fi orúkọ yìí kọ́ni, síbẹ̀ èyin ti fi ìkọ́ni yín kún Jerusalẹmu, ẹ sì ń pète àti mú ẹ̀bi ẹ̀jẹ̀ ọkùnrin yìí wá sí orí wá.”” Ìṣe àwọn Aposteli 5:28 (BYO).

Ọ̀nà Tí Èníyàn Fi Lè Wà Ní Òmìnira

“A kò sì rí alágbẹ̀dẹ kan ní gbogbo ilẹ̀ Israẹli, nítorí tí àwọn Filistini wí pé, “Bí kò ṣe bẹ́ẹ̀ àwọn Heberu yóò ṣọ ìdà tàbí ọ̀kọ̀!” Bẹ́ẹ̀ ni gbogbo Israẹli tọ̀ àwọn Filistini lọ láti pọ́n dòjé wọn, ọ̀kọ̀, àáké àti ọ̀ṣọ́ wọn. Iye tí wọ́n fi pọ́n dòjé àti ọ̀kọ̀ jẹ́ ọwọ́ méjì nínú ìdámẹ́ta ṣékélì, àti ìdámẹ́ta ṣékélì fún pípọ́n òòyà-irin tí ilẹ̀, àáké àti irin ọ̀pá olùṣọ́ màlúù. Bẹ́ẹ̀ ni ọjọ́ ìjà ẹnìkankan nínú àwọn ọmọ-ogun tí ó wà pẹ̀lú Saulu àti Jonatani kò sì ní idà, tàbí ọ̀kọ̀ ní ọwọ́; àfi Saulu àti ọmọ rẹ̀ Jonatani ni wọ́n ni wọ́n.” 1 Samuẹli 13:19–22 (BYO). “...Ṣùgbọ́n nísinsin yìí, ẹni tí ó bá ní àpò-owó kí ó mú un, àti àpò pẹ̀lú; ẹni tí kò bá sì ní idà, kí ó ta aṣọ rẹ̀, kí ó sì fi ra ọ̀kan.” Luku 22:36 (BYO). “Bí a bá mú olè níbi ti ó ti ń fọ́lé, ti a sì lù ú pa, ẹni tí ó lù ú pa náà kò ní ẹ̀bi ìtàjẹ̀ sílẹ̀.” Eksodu 22:2 (BYO). “Léyìn ìgbà tí mo wo àwọn nǹkan yíká, mo dìde mo sì wí fún àwọn ọlọ́lá àwọn ìjòyè àti àwọn ènìyàn tókù pé, “Ẹ má ṣe bẹ̀rù u wọn. Ẹ rántí Olúwa, ẹni tí ó tóbi, tí ó sì ní ẹ̀rù, kí ẹ sì jà fún àwọn arákùnrin yín, àwọn ọmọkùnrin yín, àwọn ọmọbìnrin yín, àwọn ìyàwó yín àti àwọn ilé yín.”” Nehemiah 4:14 (BYO). “Àwọn ẹni tí ó ń mọ odi. Àwọn tí ń ru àwọn ohun èlò ṣe iṣẹ́ náà pẹ̀lú ọwọ́ kan, wọ́n sì fi ọwọ́ kejì di ohun ìjà mú, olúkúlùkù àwọn ọ̀mọ̀lé fi idà wọn sí ẹ̀gbẹ́ wọn bí wọ́n ṣe ń ṣiṣẹ́. Ṣùgbọ́n ọkùnrin tí ń fọn ìpè dúró pẹ̀lú mi.” Nehemiah 4:17–18 (BYO). “Ìyìn sí Olúwa àpáta mi, ẹni tí ó kọ́ ọwọ́ mi fún ogun, àti ìka mi fún ìjà...” Saamu 144:1 (BYO).

Ìjọ Àkọ́kọ́

“Ẹni tí kò bá dáàbò bo ọ̀rẹ́ rẹ̀ lọ́wọ́ ìpalára, bí ó bá lè ṣe é, jẹ̀bi bí ẹni tí ó fà á.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 10) Ambrose ti Milan, *Nípa Iṣẹ́ Àwọn Òjíṣẹ́ Ìjọ* 1.36.179, ìtúmọ̀ H. de Romestin, nínú *Nicene and Post-Nicene Fathers*, ẹ̀ka kejì, ìdìpọ̀ 10, olóòtú Philip Schaff àti Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896). “Nítorí ìgboyà, èyí tí ń pa ilẹ̀ baba ẹni mọ́ lọ́wọ́ àwọn àjèjì apanirun nígbà ogun, tàbí tí ń gbèjà àwọn aláìlera nílé, tàbí àwọn ẹlẹgbẹ́ lọ́wọ́ àwọn ọlọ́ṣà, kún fún ìdájọ́ òdodo...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 10) Ambrose ti Milan, *Nípa Iṣẹ́ Àwọn Òjíṣẹ́ Ìjọ* 1.27.129, ìtúmọ̀ H. de Romestin, nínú *Nicene and Post-Nicene Fathers*, ẹ̀ka kejì, ìdìpọ̀ 10, olóòtú Philip Schaff àti Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896).

11

Òfin Àwọn Ará Media àti Persia, Tí Kì Í Yípadà

“Nísinsin yìí, ìwọ ọba, gbé òfin yìí jáde, kí o sì kọ ọ́ sínú ìwé kí a má ba à yí i padà ní ìbámu pẹ̀lú òfin àwọn Media àti Persia, èyí tí kò ní le è parẹ́.” Danieli 6:8 (BYO). “Nígbà náà, ni àwọn ọlọ̀tẹ̀ wọ̀nyí kó ara wọn jọ wá sí ọ̀dọ̀ ọba, wọ́n sì wí fún un pé, “Ìwọ ọba rántí pé, ní ìbámu pẹ̀lú òfin àwọn Media àti Persia kò sí àṣẹ tàbí ìkéde tí ọba ṣe tí a le è yí i padà.”” Danieli 6:15 (BYO). “Nísinsin yìí, kọ ìwé àṣẹ mìíràn ní orúkọ ọba bí àwọn Júù ṣe jẹ́ pàtàkì sí ọ, kí o sì fi òrùka ọba ṣe èdìdì dì í, nítorí kò sí àkọsílẹ̀ tí a bá ti kọ ní orúkọ ọba tí a sì fi òrùka ọba ṣe èdìdì tí a lè yìí padà.” Esteri 8:8 (BYO).

Fún Ọlọ́run Ohun Gbogbo Ni Ṣíṣe

“Ọlọ́run mi rán angẹli i rẹ̀, ó sì dí àwọn kìnnìún lẹ́nu. Wọn kò le è pa mí lára, nítorí a rí mi gẹ́gẹ́ bí aláìlẹ́ṣẹ̀ ní iwájú rẹ̀. Bẹ́ẹ̀ ni èmi kò hu ìwà ìbàjẹ́ kan níwájú rẹ ìwọ ọba.” Danieli 6:22 (BYO). “Àṣẹ ọba sì dé ọ̀dọ̀ àwọn Júù ní gbogbo ìlú láti kó ara wọn jọ kí wọn sì dáàbò bo ara wọn; láti pa, láti run àti láti kọlu ogunkógun orílẹ̀-èdè kórílẹ̀ èdè kankan tàbí ìgbèríko tí ó bá fẹ́ kọlù wọ́n, àwọn obìnrin àti àwọn ọmọ wọn; kí ẹ sì kó gbogbo ohun ìní àwọn ọ̀tá wọn...” Esteri 8:11 (BYO). “Sì wò ó, angẹli Olúwa farahàn, ìmọ́lẹ̀ sì mọ́ nínú túbú; ó sì lu Peteru pẹ́pẹ́ légbẹ̀ẹ́, ó jí i, ó ni, “Dìde kánkán!” Ẹ̀wọn sí bọ́ sílẹ̀ kúrò ní ọwọ́ Peteru. Angẹli náà sì wí fún un pé, “Di àmùrè rẹ, kí ó sì wọ sálúbàtà rẹ!” Peteru sì ṣe bẹ́ẹ̀. Ó sì wí fún un pé, “Da aṣọ ré bora, ki ó sì máa tọ̀ mí lẹ́yìn!” Peteru sì jáde, ó ń tọ̀ ọ́ lẹ́yìn; kò sí mọ̀ pé ohun tí a ṣe láti ọwọ́ angẹli náà jẹ́ òtítọ́, ṣùgbọ́n ó ṣe bí òun wà lójú ìran. Nígbà tí wọ́n kọjá ìṣọ́ èkínní àti èkejì, wọ́n dé ẹnu-ọ̀nà ìlẹ̀kùn irin tí ó lọ sí ìlú. Ó sí tìkára rẹ ṣí sílẹ̀ fún wọn: wọ́n sì jáde, wọ́n ń gba ọ̀nà ìgboro kan lọ; lójúkan náà angẹli náà sì fi í sílẹ̀ lọ.” Ìṣe àwọn Aposteli 12:7–10 (BYO). “Nítorí kò sí ohun tí Ọlọ́run kò le ṣe.” Luku 1:37 (BYO). “...Ènìyàn ni èyí ṣòro fún; ṣùgbọ́n fún Ọlọ́run ohun gbogbo ni ṣíṣe.” Matiu 19:26 (BYO).

12

Àdúrà

“...tí àwọn ènìyàn, tí a fi orúkọ mi pè, tí wọ́n bá rẹ ara wọn sílẹ̀, tí wọ́n sì gbàdúrà, tí wọ́n sì rí ojú mi, tí wọ́n sì yí kúrò nínú ọ̀nà búburú wọn, nígbà náà, èmi yóò gbọ́ láti ọ̀run, èmi yóò sì dárí ẹ̀ṣẹ̀ wọn jì wọ́n èmi yóò sì wo ilẹ̀ wọn sàn.” 2 Kronika 7:14 (BYO). “Ẹ máa gbàdúrà nígbà gbogbo.” 1 Tẹsalonika 5:17 (BYO). “Ẹ jẹ́wọ́ ẹ̀ṣẹ̀ yín fún ara yín, kí ẹ sì máa gbàdúrà fún ara yín, kí a lè mú yín láradá. Iṣẹ́ tí àdúrà olódodo ń ṣe ní agbára púpọ̀.” Jakọbu 5:16 (BYO). “Ó sì pa òwe kan fún wọn láti fi yé wọn pe, ó yẹ kí a máa gbàdúrà nígbà gbogbo, kí a má sì ṣàárẹ̀...” Luku 18:1 (BYO). “Ẹ máa ṣọ́ra, kí ẹ sì máa gbàdúrà kí ẹ̀yin má ba à bọ́ sínú ìdẹwò. Nítorí ẹ̀mí ń fẹ́ nítòótọ́, ṣùgbọ́n ó ṣe àìlera fún ara.” Matiu 26:41 (BYO).

Pípéjọpọ̀

“Ẹ jẹ́ kí a yẹ ara wa wò láti ru ara wa sí ìfẹ́ àti sí iṣẹ́ rere, kí a ma máa kọ ìpéjọpọ̀ ara wa sílẹ̀, gẹ́gẹ́ bi àṣà àwọn ẹlòmíràn; ṣùgbọ́n kí a máa gba ara ẹni níyànjú pẹ̀lúpẹ̀lú bí ẹ̀yin ti rí i pé ọjọ́ náà ń súnmọ́ etílé.” Heberu 10:24–25 (BYO). “Wọ́n sì dúró ṣinṣin nínú ẹ̀kọ́ àwọn aposteli, àti ní ìdàpọ̀, ní bíbu àkàrà àti nínú àdúrà.” Ìṣe àwọn Aposteli 2:42 (BYO). “Wọ́n fi ọkàn kan dúró lójoojúmọ́ nínú tẹmpili. Wọ́n ń bu àkàrà ní ilé wọn, wọn ń fi inú dídùn àti ọkàn òtítọ́ jẹ oúnjẹ wọn. Wọ́n yín Ọlọ́run, wọn sì rí ojúrere lọ́dọ̀ ènìyàn gbogbo, Olúwa sí ń yàn kún wọn

lójoojúmọ́, àwọn tí à ń gbàlà.” Ìṣe àwọn Aposteli 2:46–47 (BYO). “Nítorí níbi ti ènìyàn méjì tàbí mẹ́ta bá kó ara jọ ni orúkọ mi, èmi yóò wà láàrín wọn níbẹ̀.” Matiu 18:20 (BYO).

Iṣẹ́ Ìsìn fún Ọlọ́run

“Ṣùgbọ́n bí ẹ̀yin kò bá fẹ́ láti sin Olúwa, nígbà náà ẹ yàn fún ara yín ní òní ẹni tí ẹ̀yin yóò sìn bóyá òrìṣà tí àwọn baba ńlá yín sìn ní ìkọjá odò Eufurate, tàbí òrìṣà àwọn ará Amori, ní ilẹ̀ ẹni tí ẹ̀yin ń gbé. Ṣùgbọ́n ní ti èmi àti ilé mi, Olúwa ni àwa yóò máa sìn.” Joṣua 24:15 (BYO). “Nítorí náà mo fi ìyọ́nú Ọlọ́run bẹ̀ yín ará, kí ẹ̀yin kí ó fi ara yín fún Ọlọ́run ní ẹbọ ààyè mímọ́, ìtẹ́wọ́gbà, èyí ni iṣẹ́ ìsìn yín tí ó tọ̀nà.” Romu 12:1 (BYO). “Ohunkóhun tí ẹ̀yin bá ń ṣe, ẹ máa fi tọkàntọkàn ṣe é fún Olúwa, kí í ṣe fún ènìyàn; kí ẹ mọ̀ pé lọ́wọ́ Olúwa ni ẹ̀yin ó gba èrè, nítorí ẹ̀yin ń sìn Olúwa Kristi.” Kolose 3:23–24 (BYO).

Dídúró Papọ̀ Ní Ìṣọ̀kan

“Ohun yówù kó ṣẹlẹ̀, ẹ jẹ́ kí ìgbé ayé yín ri gẹ́gẹ́ bí ìyìnrere Kristi: pé yálà bi mo tilẹ̀ wá wò yín, tàbí bí èmi kò wá, kí èmi kí ó lè máa gbúròó bí ẹ ti ń ṣe, pé ẹ̀yin dúró ṣinṣin nínú Ẹ̀mí kan, ẹ̀yin jùmọ̀ jìjàkadì nítorí ìgbàgbọ́ ìyìnrere, pẹ̀lú ọkàn kan...” Filipi 1:27 (BYO). “Kíyèsi, ó ti dára ó sì ti dùn tó fún àwọn ará láti máa jùmọ̀ gbé ní ìrẹ́pọ̀.” Saamu 133:1 (BYO). “Kí ẹ sì máa làkàkà láti pa ìṣọ̀kan Ẹ̀mí mọ́ ni ìdàpọ̀ àlàáfíà. Ara kan ni ń bẹ, àti Ẹ̀mí kan, àní bí a ti pè yín sínú ìrètí kan nígbà tí a pè yín. Olúwa kan, ìgbàgbọ́ kan àti ìtẹ̀bọmi kan. Ọlọ́run kan àti Baba gbogbo aráyé, ẹni tí ó ṣe olórí ohun gbogbo àti nípá gbogbo àti nínú ohun gbogbo.” Efesu 4:3–6 (BYO). “Kì sì í ṣe kìkì àwọn wọ̀nyí ni mo ń gbàdúrà fún, ṣùgbọ́n fún àwọn pẹ̀lú tí yóò gbà mí gbọ́ nípa ọ̀rọ̀ wọn. Kí gbogbo wọn kí ó lè jẹ́ ọ̀kan; gẹ́gẹ́ bí ìwọ, Baba, ti jẹ́ nínú mi, àti èmi nínú rẹ, kí àwọn pẹ̀lú kí ó lè jẹ́ ọ̀kan nínú wa, kí ayé kí ó lè gbàgbọ́ pé, ìwọ ni ó rán mi.” Johanu 17:20–21 (BYO).

Ará Ìlú Ọ̀run, Àtìpó Nínú Ayé Yìí

“Nítorí ìlú ìbílẹ̀ wá ń bẹ ní ọ̀run, láti ibi ti àwa pẹ̀lú gbé ń fojúsọ́nà fún Olùgbàlà, Jesu Kristi Olúwa...” Filipi 3:20 (BYO). “Gbogbo àwọn wọ̀nyí ni ó kú nínú ìgbàgbọ́, láìrí àwọn ìlérí náà gbà, ṣùgbọ́n tí wọn rí wọn ni òkèrè réré, tí wọ́n sì gbá wọn mú, tí wọ́n sì jẹ́wọ́ pé àlejò àti àjèjì ni àwọn lórí ilẹ̀ ayé.” Heberu 11:13 (BYO). “Olùfẹ́ ọ̀wọ́n, mo bẹ̀ yín, bí àjèjì àti àtìpó, láti fàsẹ́yìn kúrò nínú ìfẹ́kúfẹ̀ẹ́ ara, tí ń ba ọkàn jagun...” 1 Peteru 2:11 (BYO). “Ǹjẹ́ nítorí náà ẹ̀yin kì í ṣe àlejò àti àjèjì mọ́, ṣùgbọ́n àjùmọ̀jogún ọmọ ìbílẹ̀ pẹ̀lú àwọn ènìyàn mímọ́, àti àwọn ará ilé Ọlọ́run...” Efesu 2:19 (BYO). “Èmi ti fi ọ̀rọ̀ rẹ fún wọn; ayé sì ti kórìíra wọn, nítorí tí wọn kì í ṣe ti ayé, gẹ́gẹ́ bí èmi kì í ti í ṣe ti ayé. Èmi kò gbàdúrà pé, kí ìwọ kí ó mú wọn kúrò ní ayé, ṣùgbọ́n kí ìwọ kí ó pa wọ́n mọ́ kúrò nínú ibi. Wọn kì í ṣe ti ayé, gẹ́gẹ́ bí èmi kì í ti í ṣe ti ayé.” Johanu 17:14–16 (BYO).

Ìjà Rere ti Ìgbàgbọ́

“Máa ja ìjà rere ti ìgbàgbọ́, di ìyè àìnípẹ̀kun mú nínú èyí tí a pè ọ́ sí, ti ìwọ sì ṣe ìjẹ́wọ́ rere níwájú ẹlẹ́rìí púpọ̀.” 1 Timotiu 6:12 (BYO). “Èmi ti ja ìjà rere, èmi tí parí iré-ìje mi, èmi ti pa ìgbàgbọ́ mọ́...” 2 Timotiu 4:7 (BYO). “Ẹ̀yin ọ̀rẹ́ mi tòótọ́, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé èmí ní ìtara láti kọ̀wé sí i yín nípa ìgbàlà tí í ṣe ti gbogbo ènìyàn, n kò gbọ́dọ̀ má kọ̀wé sí yín, kí ń sì gbà yín ní ìyànjú láti máa jà fitafita fún ìgbàgbọ́, tí a ti fi lé àwọn ènìyàn mímọ́ lọ́wọ́ ní ẹ̀ẹ̀kan ṣoṣo.” Juda 3 (BYO).

Ìjọ Àkọ́kọ́

"Wọ́n ń gbé ní orílẹ̀-èdè tiwọn, ṣùgbọ́n gẹ́gẹ́ bí àtìpó lásán. Gẹ́gẹ́ bí aráàlú, wọ́n ń ṣe àjọpín ohun gbogbo pẹ̀lú àwọn ẹlòmíràn, síbẹ̀ wọ́n ń fara da ohun gbogbo bí àjèjì. Gbogbo ilẹ̀ àjèjì jẹ́ fún wọn bí ilẹ̀ ìbí wọn, gbogbo ilẹ̀ ìbí wọn sì dàbí ilẹ̀ àjèjì. Wọ́n ń gbéyàwó, gẹ́gẹ́ bí gbogbo [àwọn mìíràn] ti ń ṣe; wọ́n ń bímọ; ṣùgbọ́n wọn kì í pa àwọn ọmọ wọn run. Wọ́n ní tábìlì kan náà, ṣùgbọ́n kì í ṣe ibùsùn kan náà. Wọ́n wà nínú ara, ṣùgbọ́n wọn kò gbé ìgbé ayé nípa ti ara. Wọ́n ń lo ọjọ́ wọn ní ayé, ṣùgbọ́n ará ìlú ọ̀run ni wọ́n." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) *Ìwé sí Diognetus*, orí 5, nínú *The Ante-Nicene Fathers*, olóòtú Alexander Roberts àti James Donaldson, ìdìpọ̀ 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). "Nítorí náà, ẹ kíyèsára láti máa péjọpọ̀ nígbà gbogbo láti dúpẹ́ lọ́wọ́ Ọlọ́run, àti láti fi ìyìn rẹ̀ hàn. Nítorí nígbà tí ẹ bá ń péjọpọ̀ nígbà gbogbo ní ibì kan náà, àwọn agbára Satani a parun..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Ignatius ti Antioku, *Sí Àwọn Ará Efesu*, orí 13, nínú *The Ante-Nicene Fathers*, olóòtú Alexander Roberts àti James Donaldson, ìdìpọ̀ 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

Gbogbo ẹsẹ Ìwé Mímọ́ ní èdè Yorùbá tí a fà yọ ní ojú ìwé yìí ni a mú lâìyí ohunkóhun padà láti inú *Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™*. Orísun: ebible.org/yor. Àmì mẹ́ta (...) ń fi ibi tí a ti fo apá kan sílẹ̀ hàn.

Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™ Ẹ̀tọ́ àdàkọ © 2009, 2017 Biblica, Inc. Biblica® Open Yoruba Contemporary Bible™ Copyright © 2009, 2017 by Biblica, Inc. "Biblica" ni àmì ìdámọ̀ tí Biblica, Inc. fi sílẹ̀ ní United States Patent àti ní ilé iṣẹ́ tí wọ́n ti ń fúnni ní àmì ìdámọ̀. Gba àṣẹ kí o tó lòó. "Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

A ṣe àgbékalẹ̀ iṣẹ́ yìí lábẹ́ àkóso ti Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Láti rí ẹ̀dà ìwé àṣẹ, lọ sí http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 tàbí kí o kọ lẹ́tà ránṣẹ́ sí Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.